

Στοιχεία της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας στην Κοινοτική Ευρώπη μετά το Μάαστριχτ*

Παράδειγμα διαπιστωμένου ομοσπονδιακού ελλείμματος στο κοινοτικό οικοδόμημα θεωρείται η έλλειψη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας. Η πρώτη αρχή κάλυψης του κενού πραγματοποιήθηκε με την υιοθέτηση του άρθρου 30 της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (ΕΕΠ), κυρίως μέσω της ενεργοποίησης του θεσμού της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας (ΕΠΣ).

Στα βασικά χαρακτηριστικά των ομοσπονδιακών συνθηκών-συνταγμάτων είναι ότι η σχετική αρμοδιότητα ανήκει αποκλειστικά στην ομοσπονδία και ασκείται από τα όργανά της κυρίως την κεντρική κυβέρνηση. Οι δώδεκα στο Μaastricht πραγματοποιώντας ένα βήμα πέραν της ΕΠΣ, αποφάσισαν κάτω απ' την πίεση της ιστορικής τους διαδρομής και των σοβαρών πολιτικών δεδομένων να υιοθετήσουν κατ' αρχάς σειρά διατάξεων κάτω απ' τον τίτλο «Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας» (ΚΕΠΠΑ). Ο τίτλος αυτός συμπληρώνεται από ξεχωριστές (πολιτικές) διακηρύξεις της Διάσκεψης σημαντικότερη των οποίων είναι αυτή που αναφέρεται στο ρόλο της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και της σχέσης της με την εγκαθιδρυμένη Ένωση αλλά και την Ατλαντική Συμμαχία (ΝΑΤΟ).

Το νέο κεφάλαιο απαρτίζεται συνολικά από έντεκα άρθρα (τίτλους) στα οποία εμπεριέχονται στοιχεία τα οποία εν δυνάμει συνεισφέρουν την ομογενοποίηση και ενδυνάμωση της κοινοτικής φωνής σ' ό,τι αφορά τις εξωτερικές σχέσεις στο σύνολό τους δηλ. οικονομικές και πολιτικές. Στις τελευταίες προστίθενται η ανησυχία για τα πυρηνικά όπλα στην πρώην Σοβιετική Ένωση, οι τάσεις αυτοδιάθεσης λαών και τα εθνικιστικά κινήματα

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Τα «Τετράδια» θέλουν να επισημάνουν ότι η έλλειψη χώρου ανάγκασε τη Σύntαξη, σε συνεννόηση — πάντα — με τον συγγραφέα να αφαιρέσει τις 45 σημειώσεις, παραπομπές, έκτασης 16 σελίδων, του παρόντος άρθρου, που προφανώς τεκμηριώνουν ακόμη περισσότερο τις απόψεις του συντάκτη του κειμένου.

σε περιοχές που ενωρίτερα ήλεγχε το Κρεμλίνο, οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις επί μέρους Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης αλλά και τις λοιπές Δημοκρατίες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης συμπεριλαμβανομένης και της πρώην και νυν Γιουγκοσλαβίας. Η κοινοτική ευθύνη της Ένωσης και των κρατών-μελών έναντι των χωρών αυτών και των αναπτυσσομένων και γενικότερα ο ρόλος της Ένωσης στη νέα παγκόσμια ισορροπία και τη νέα διεθνή τάξη πραγμάτων θα μπορούν κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις να προβληθούν με συνέπεια και συνέχεια και κυρίως με συγκλίνουσα πολιτική βούληση.

Στις διατάξεις για την ΚΕΠΠΑ συμπεριλαμβάνονται και οι απαραίτητες πτυχές της ασφάλειας ενώ στην παρούσα φάση δεν εμφανίζεται καμιά ρητή αναφορά στις καθαρές αμυντικές (Άρθρο 4) του τίτλου.

Στα έγγραφα της «εντολής διαπραγματεύσεων» στο προστάδιο της διακυβερνητικής και στον τίτλο του υιοθετηθέντος κεφαλαίου χρησιμοποιείται ο όρος «κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας». Ο όρος καθ' αυτός χρήζει εξ' αρχής ορισμένων διευκρινίσεων. Σαν κοινή μια πολιτική έχει επικρατήσει στην κοινοτική πρακτική να χαρακτηρίζεται εκείνη όπου η Κοινότητα μέσω των αποκλειστικών της αρμοδιοτήτων υποκαθιστά τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές. Στην περίπτωση του εξεταζόμενου τίτλου δεν πρόκειται για αποκλειστική αρμοδιότητα της Ένωσης. Πρόκειται ακριβέστερα για συντρέχουσα αρμοδιότητα, η οποία μάλιστα θα ενεργοποιηθεί σταδιακά κατά την προβλεπόμενη ειδική διαδικασία. Σημαντική εξέλιξη στη δομή και το περιεχόμενο του τίτλου είναι ότι η Συνθήκη υιοθετεί για την πραγματοποίηση της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας *inter alia* το μηχανισμό-διαδικασία της κοινής δράσης. Ως γνωστό η κοινή δράση των κρατών μελών ενεργοποιείται όταν δεν υφίστατο σχετική αρμοδιότητα και οι «12» επιθυμούσαν να τοποθετηθούν επί ενός σημαντικού (διεθνούς) ζητήματος. Στην τελευταία περίπτωση υψήρπε η έννοια του κοινού συμφέροντος η οποία τώρα θα τείνει να ενσωματωθεί με το συμφέρον της Ένωσης.

Εξάλλου, η κοινή Εξωτερική Πολιτική και η Πολιτική Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) με τις παραπάνω διευκρινίσεις αντιδιαστέλλεται από μια ενιαία πολιτική. Σαν έννοια όμως είναι πολλαπλώς χρήσιμη διότι προσδιορίζει το συνολικό στόχο.

Τέλος, η υιοθετημένη ΚΕΠΠΑ επιδιώκει την υπέρβαση των ορίων μιας «σύγκλισης των εθνικών συμφερόντων και στοχεύσεων» η οποία παρ' όλο που διήνυσε ορισμένους βηματισμούς στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας παραμένει ένα απ' τα βασικά ουσιαστικά ζητήματα. Με τα τελευταία συναρτάται ο «μηχανισμός» διευθέτησης ή εξισορρόπησης συμφερόντων σ' ένα χώρο εξ' ορισμού υψηλής πολιτικής.

Κατά το άρθρο J.1 παρ. 1 του κεφαλαίου ανατίθενται στην Ένωση και τα κράτη-μέλη να προσδιορίσουν και να εφαρμόσουν μια ΚΕΠΠΑ κατά τις διατάξεις του παρόντος τίτλου η οποία θα καλύπτει όλους τους τομείς εξωτερικών και ασφαλείας. Η λιτή αυτή διατύπωση αντιδιαστέλλεται απ' αυτήν του σχεδίου της Προεδρίας. Στο τελευταίο προεβλέπετο: «Η Ένωση και τα κράτη-μέλη καθορίζουν και εφαρμόζουν κοινή εξωτερική πολιτική και κοινή πολιτική ασφαλείας με σκοπό την ενίσχυση της ταυτότητας και του ρόλου της Ένωσης ως πολιτικής οντότητας στη διεθνή σκηνή...».

Ομοίως αντιδιαστέλλεται από το γαλλογερμανικό σχέδιο στο οποίο προεβλέπετο: «...όσον αφορά την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ θα συμπεριληφθεί αργότερα η Κοινή Αμυντική Πολιτική».

Απ' τη σύγκριση των τριών διατυπώσεων σε συνδυασμό προς το άρθρο Α και Β παρ. 2 της Συνθήκης προκύπτουν οι στόχοι της ενίσχυσης: α) της ταυτότητας της Ένωσης,

β) του ρόλου της στη διεθνή σκηνή και γ) η συμπερίληψη αργότερα της αμυντικής πολιτικής. Σε δεύτερο επίπεδο αναδεικνύεται η συντρέχουσα φύση της νέας αρμοδιότητας αλλά και ο γενικός και προγραμματικός χαρακτήρας της συντρέχουσας αρμοδιότητας αφού (θα) καλύπτονται όλες οι πτυχές της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφαλείας.

Οι στόχοι εξειδικεύονται στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου J.1 ως εξής:

—η διαφύλαξη των κοινών αξιών, των βασικών συμφερόντων και της ανεξαρτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

—η ενίσχυση της ασφάλειας της Ένωσης και των κρατών-μελών της σε κάθε κατεύθυνση (in all ways, sous toutes ses formes)

—η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της διεθνούς ασφάλειας σύμφωνα με τις αρχές του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών όπως επίσης και τις αρχές της Πράξης του Helsinki και τους στόχους του Χάρτη των Παρισίων

—η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας

—η ανάπτυξη και η εδραίωση της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου (rule of law) και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών.

Οι παραπάνω στόχοι κατά την τρίτη παράγραφο του ίδιου άρθρου θα επιτευχθούν απ' την Ένωση μέσω α) της παγίωσης μιας συστηματικής συνεργασίας ανάμεσα σε κράτη-μέλη κατά την εφαρμογή της πολιτικής σύμφωνα με το άρθρο J.2 και β) με τη σταδιακή εφαρμογή κατά τους όρους του άρθρου J.3 της κοινής δράσης (joint action) στους τομείς στους οποίους τα κράτη-μέλη έχουν κοινά βασικά συμφέροντα.

Τέλος με την παράγραφο 4 τα κράτη-μέλη, δηλαδή οι «12», αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποστηρίξουν την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας της Ένωσης ενεργά και χωρίς επιφυλάξεις (actively and unreservedly) με πνεύμα νομομοφροσύνης και αμοιβαίας αλληλεγγύης. Προς το σκοπό αυτό θα απόσχουν από κάθε ενέργεια η οποία θα αντίκειται στα συμφέροντα της Ένωσης ή θα 'ναι ικανή να ζημιώσει την αποτελεσματικότητά της σαν συνεκτικής (cohesive) δύναμης στις διεθνείς σχέσεις. Ανατίθεται όμως στο ίδιο το Συμβούλιο, το θεσμικό όργανο της Ένωσης, να διασφαλιστεί η συμμόρφωση προς τις παραπάνω αρχές.

Η ανάγνωση του άρθρου J.1 επιτρέπει τα εξής κατ' αρχήν συμπεράσματα:

Πρώτον, ότι οι άξονες γύρω στους οποίους θα ενεργοποιηθεί η ΚΕΠΠΑ είναι: οι στόχοι και τα μέσα δηλαδή η συνεργασία και οι κοινές δράσεις πάνω στις αρχές της νομομοφροσύνης και αλληλεγγύης προς την Ένωση αλλά και στα κοινά βασικά συμφέροντα των κρατών-μελών.

Δεύτερο, ότι η μη συμμόρφωση προς τις νομικές δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν τα κράτη-μέλη — βεβαίως μετά την υπογραφή και τις επικυρώσεις κατά την εσωτερική τους (συνταγματική) διαδικασία, μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο απ' το Συμβούλιο.

Τρίτο, ο στόχος της ανάδειξης της Ένωσης στη σφαίρα των διεθνών σχέσεων ως συνεκτικής δυνάμεως μέσω της υιοθέτησεως μιας διφυούς υποχρέωσης των κρατών-μελών, η οποία συνίσταται σε δράση ή αποχή από δράση. Η σύγκρουση με τα συμφέροντα της Ένωσης αποτελεί το θεμελιακό σημείο αναφοράς. Η δυσκολία καθορισμού του σημείου της Ένωσης στο πεδίο αυτό είναι προφανής. Σύμφωνα με το άρθρο J.2 τα κράτη-μέλη επιφορτίζονται με τα καθήκοντα της αλληλοενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων στα πλαίσια του Συμβουλίου για κάθε θέμα της ΚΕΠΠΑ γενικού ενδιαφέροντος προς το σκοπό η σωρευτική επιρροή τους (κρατών-μελών) να ασκείται όσο το δυνατό αποτελεσματικά μέσω συντονισμένης (concerted) και συγκλίνουσας (convergent) δράσης.

Τα καθήκοντα αλληλοενημέρωσης και ανταλλαγής απόψεων μπορούν να συμπληρωθούν ή εξελιχθούν, πάντα στο πλαίσιο του Συμβουλίου, στην υιοθέτηση μιας κοινής θέσεως (The Council shall define a common position). Άρθρο J.2 παρ. 2.

Στα κράτη-μέλη ανατίθεται το βάρος να διασφαλίσουν ότι η εθνική τους πολιτική ανταποκρίνεται προς τις κοινές θέσεις.

Στο ειδικότερο θέμα της θέσης — δράσης των κρατών-μελών στις διεθνείς διασκέψεις και τους διεθνείς οργανισμούς προσκυρώνεται καθήκον συντονισμού και υποστήριξης των κοινών θέσεων (They shall uphold the common positions). Άρθρο J.2 παρ. 3. Για να μην υπάρξει μάλιστα καμιά ερμηνευτική δυσκολία διευκρινίζεται ότι, όταν δεν συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη, η υποστήριξη των κοινών θέσεων θα γίνεται απ' τα συμμετέχοντα κράτη-μέλη.

Από μια ανάγνωση του άρθρου J.2 προκύπτουν τα εξής κατ' αρχήν συμπεράσματα:

Οι «υλικές» πράξεις με τις οποίες θα εκδηλώνεται η ΚΕΠΠΑ εντός του πλαισίου πάντοτε του Συμβουλίου της Ένωσης θα 'ναι:

α) η αλληλοενημέρωση, β) η ανταλλαγή απόψεων, γ) η υιοθέτηση (διατύπωση) κοινής θέσης. Παράλληλα προβλέπεται ένας στοιχειώδης μηχανισμός διασφάλισης, του οποίου όμως η εμπέδωση ανατίθεται στα ίδια τα κράτη-μέλη.

Τέλος ενώπιον των διεθνών οργανισμών και διασκέψεων ο συντονισμός των θέσεων των κρατών-μελών και η υποστήριξη των κοινών τους θέσεων προϋποθέτουν την υιοθέτηση ειδικών (εσωτερικών) διαδικασιών συντονισμού ενδεχομένως κάτι αντίστοιχο με την κοινοτική διαδικασία στον Φ.Α.Ο. την οποία επεξεργάστηκε η ομάδα Εξωτερικών Σχέσεων του Συμβουλίου (RELEX). Εξάλλου ενώπιον των οργάνων του ΟΗΕ είναι φυσικό λόγω των σημαντικών ιδιομορφιών να αναζητηθούν και τεθούν σε ισχύ διαδικασίες ad hoc.

Με το άρθρο J.3 καθορίζεται η διαδικασία υιοθέτησης της κοινής δράσης που προβλέπεται στο άρθρο J.1 παρ. 3. (2). Η διαδικασία αυτή έχει ως εξής:

Πρώτο, το Συμβούλιο αποφασίζει στη βάση των γενικών κατευθύνσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το εάν (και πότε) ένα συγκεκριμένο θέμα θα γίνει αντικείμενο κοινής δράσης. Προς το σκοπό αυτό θα πρέπει να καθορίσει τη συγκεκριμένη εμβέλεια (scope) και τους γενικούς και ειδικούς αντικειμενικούς στόχους της Ένωσης κατά την εκτέλεση της (κοινής) δράσης, την πιθανή (αναγκαία) διάρκειά της, τα μέσα, τις διαδικασίες και τους όρους εφαρμογής-εμπέδωσης (implementation).

Δεύτερο, το Συμβούλιο καθορίζει για την υιοθέτηση κοινής δράσης και σε όλα τα στάδια της εξέλιξής της, τα ζητήματα και θέματα για τα οποία απαιτείται η λήψη αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία. Διευκρινίζεται ότι ο υπολογισμός των ψήφων θα γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 148 παρ. 2 της Συνθήκης ΕΟΚ (ψηφοφορίες με ειδική πλειοψηφία) ενώ για την υιοθέτηση μιας απόφασης [του Συμβουλίου] απαιτείται να συντρέχουν 54 ψήφοι υπέρ από τουλάχιστον 8 μέλη του Συμβουλίου. Στο σημείο αυτό πρέπει να καταγραφεί η διακήρυξη της Διασκέψεως του Maastricht ότι τα «κράτη-μέλη, όσον αφορά τις ομόφωνες αποφάσεις του Συμβουλίου, θα αποφεύγουν όσο το δυνατό να εμποδίσουν μια (ομόφωνη) απόφαση όταν ήδη διαπιστούται (υφίσταται μια) ειδική πλειοψηφία υπέρ της απόφασης».

Τρίτο, στην περίπτωση αλλαγής των περιστάσεων με σημαντικές επιπτώσεις στα (υπό κρίση) θέματα μιας κοινής δράσεως, το Συμβούλιο (και πάλι) επιφορτίζεται να εξετάσει τις αρχές και τους αντικειμενικούς στόχους της κοινής δράσης και να λάβει τις απαραίτητες (νέες) αποφάσεις. Μάλιστα διευκρινίζεται ότι μέχρι νεωτέρας αποφάσεως ισχύει η προηγούμενη.

Τέταρτο, οι «κοινές δράσεις» παράγουν δεσμεύσεις στα κράτη-μέλη τόσο στο περιεχόμενο των θέσεών τους, όσο και στους τρόπους της εφαρμογής τους.

Πέμπτο, όταν υπάρχει πρόθεση ή σχέδιο υιοθέτησης εθνικής θέσης ή ανάλογης εθνικής δράσης κατ' ακολουθίαν μιας κοινής δράσης (το κράτος-μέλος) υποχρεούται στην έγκαιρη πληροφόρηση του Συμβουλίου και στην εξεύρεση δυνατοτήτων ανταλλαγής απόψεων. Απ' το καθήκον πληροφόρησης εξαιρούνται τα απλά εθνικά μέτρα υλοποίησης αποφάσεων του Συμβουλίου.

Έκτο, όταν δεν υφίστανται οι προϋποθέσεις λήψης απόφασης εν Συμβουλίω, αλλά συντρέχει απόλυτη ανάγκη (*imperative need*) η οποία προκύπτει από αλλαγές μιας κατάστασης (*changes in situation*) τα κράτη-μέλη επιφορτίζονται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων —σαν επείγοντα μέτρα— αλλά υποχρεούνται να κινηθούν εντός των γενικών στόχων της κοινής δράσης και να πληροφορήσουν αμέσως σχετικά το Συμβούλιο.

Έβδομο, στις περιπτώσεις δυσχερειών κατά την εφαρμογή μιας κοινής δράσης (*major difficulties in implementing a joint action*) παρέχεται η δυνατότητα σε κάθε κράτος-μέλος αναφοράς (προσφυγής) στο Συμβούλιο για συζήτηση και αναζήτηση κατάλληλης λύσης. Η υιοθετούμενη λύση ρητώς προβλέπεται ότι δεν μπορεί να αντιβαίνει προς τους στόχους της κοινής δράσης ούτε να θίγει την αποτελεσματικότητά της (*run counter to the objectives... nor impair its effectiveness*).

Στο κρίσιμο θέμα των αιτημάτων που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο κοινής δράσης η ανάγνωση του άρθρου αυτού οδηγεί κατ' αρχήν στα εξής συμπεράσματα:

Πρώτο με βάση τους προσανατολισμούς που έχει χαράξει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Κορυφής), το Συμβούλιο (των Υπουργών) μπορεί να αποφασίσει ότι ένας τομέας ή ένα θέμα υπαγόμενο στην ΚΕΠΠΑ είναι αντικείμενο κοινής δράσης.

Δεύτερο, στην κατ' αρχήν εγκριτική της κοινής δράσης απόφαση ορίζονται οι γενικοί και ειδικοί στόχοι της Ένωσης με τη συγκεκριμένη δράση όπως οι ενδεχόμενοι όροι, τα πρακτικά μέσα και κυρίως οι διαδικασίες εφαρμογής ή υλοποίησης της κοινής δράσης. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής μιας κοινής δράσης μπορεί να αποφασίζονται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, ενώ παρέχεται στο Συμβούλιο η δυνατότητα προσαρμογών της κοινής δράσης προς τα δεδομένα και τις εξελίξεις της συγκεκριμένης κατάστασης.

Τρίτο, αφ' ης στιγμής καθοριστούν οι στόχοι και τα μέσα της κοινής δράσης τα κράτη-μέλη (αυτο) δεσμεύονται στην απρόσκοπτη διεξαγωγή της κοινής δράσης. Η δε εθνική δράση κατ' εφαρμογή της κοινής δράσης γνωστοποιείται, ενδεχομένως σε συνεννόηση με την Επιτροπή και ενδεχομένως μέσω της Γ. Γραμματείας του Συμβουλίου εντός ορισμένων προθεσμιών, με εξαίρεση τα μέτρα που αποτελούν απλή μεταφορά αποφάσεων της Ένωσης στο Συμβούλιο.

Τέταρτο στα κράτη-μέλη ανατίθεται η λήψη των επιβαλλομένων μέτρων στις περιπτώσεις όταν υφίσταται απόλυτη ανάγκη οφειλομένη στην εξέλιξη μιας καταστάσεως και δεν έχει υπάρξει απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Τίθενται όμως δύο φραγμοί: ο ένας ουσιαστικού χαρακτήρα ότι τα επείγοντα μέτρα θα είναι εντός των στόχων της κοινής δράσης και ο δεύτερος, τυπικού χαρακτήρα, ότι θα ενημερώνεται αμέσως σχετικά το Συμβούλιο.

Τέλος, για τις περιπτώσεις δυσχερειών κατά την εφαρμογή μιας κοινής δράσης δίδεται η δυνατότητα σε κάθε κράτος-μέλος να προσφεύγει στο Συμβούλιο για συζήτηση και αναζήτηση κατάλληλης λύσης. Η υιοθετούμενη λύση ρητώς προβλέπεται ότι δεν μπορεί να αντιβαίνει προς τους στόχους της δράσης, ούτε να θίγει την αποτελεσματικότητά της.

Στο άρθρο J.4 του τίτλου εμφανίζεται η μελλοντική αναφορά στις αμυντικές πτυχές της

πολιτικής ασφαλείας. Συγκεκριμένα προβλέπεται:

1. Η ΚΕΠΠΑ (θα) περιλαμβάνει όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης και της πιθανής διαμόρφωσης (framing of) μιας κοινής-αμυντικής πολιτικής η οποία δύναται εν καιρώ να οδηγήσει σε μια κοινή αμυντική πολιτική (στην υιοθέτησή της).

2. Στην παράγραφο 2 η Ένωση επιζητά (requests) από τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) η οποία είναι αναπόσπαστο τμήμα της ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης να επεξεργάζεται και εφαρμόζει αποφάσεις και δράσεις της Ένωσης οι οποίες έχουν αμυντικές προεκτάσεις-επιπτώσεις (implications). Ανατίθεται, μάλιστα, στο Συμβούλιο σε συμφωνία προς τους θεσμούς της ΔΕΕ να υιοθετήσει τις απαραίτητες πρακτικές διευθετήσεις (για την υλοποίηση αυτής της συνεργασίας).

3. Με την τρίτη παράγραφο ρητά εξαιρούνται τα ζητήματα με αμυντικές επιπτώσεις των διαδικασιών του άρθρου J.3 του παρόντος τίτλου.

4. Η κατά το παρόν άρθρο πολιτική της Ένωσης δεν θα θίξει (βλάψει) τον ειδικό χαρακτήρα της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας ορισμένων κρατών-μελών, και θα σέβεται τις υποχρεώσεις των κρατών-μελών της που απορρέουν απ' τη Συνθήκη του Βορείου Ατλαντικού (NATO) και θα είναι σύμφωνη (συμβατή) (compatible with) με την κοινή πολιτική ασφαλείας και άμυνας εντός αυτού του πλαισίου (του NATO).

5. Οι διατάξεις αυτού του άρθρου δεν εμποδίζουν την ανάπτυξη στενότερης συνεργασίας ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα κράτη-μέλη σε διμερές επίπεδο, στο πλαίσιο της ΔΕΕ και της Ατλαντικής Συμμαχίας υπό τον όρο ότι αυτή η συνεργασία δεν είναι αντίθετη ή τίθεται εμπόδιο στα διαλαμβανόμενα από τον παρόντα τίτλο.

6. Με σκοπό την επίτευξη των στόχων της παρούσας Συνθήκης και έχοντας υπόψη το οριακό έτος 1998 σε συνδυασμό προς το άρθρο 12 της Συνθήκης των Βρυξελλών (λήξη της πεντηκονταετούς Συνθήκης ΔΕΕ) οι ρυθμίσεις του παρόντος άρθρου μπορούν να αναθεωρηθούν σύμφωνα με το άρθρο W = KF (2) στη βάση μιας έκθεσης η οποία θα παρουσιαστεί (υποβληθεί) το 1996 από το Συμβούλιο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στην οποία θα συμπεριληφθεί μια εκτίμηση (αξιολόγηση) της προόδου που πραγματοποιήθηκε και η αποκτηθείσα εμπειρία μέχρι το χρονικό σημείο αυτό. Το συγκεκριμένο άρθρο συμπληρώνεται με μια ξεχωριστή διακήρυξη της διάσκεψης στην οποία αναφερθήκαμε συνοπτικά στην αρχή της παρούσας εργασίας.

Για λόγους συστηματικούς και ολοκλήρωσης του περιεχομένου των διατάξεων παραθέτουμε στο σημείο αυτό τη διακήρυξη και τις διατάξεις της τροποποιηθείσας Συνθήκης των Βρυξελλών (ΔΕΕ) του 1947, για να προχωρήσουμε στις επιστημάνσεις μας και την εξαγωγή των κατ' αρχήν συμπερασμάτων στη συνέχεια.

Κατ' αρχάς η [πλήρης] επικεφαλίδα της διακήρυξης αναφέρεται ως «διακήρυξη των κρατών-μελών της Δυτικοευρωπαϊκής Ένωσης τα οποία είναι επίσης μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το ρόλο της ΔΕΕ και τις σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ατλαντική Συμμαχία». Η διακήρυξη αποτελείται από εισαγωγικές διατάξεις οι οποίες διαλαμβάνουν ότι:

1. Τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ συμφωνούν στην ανάγκη ανάπτυξης μιας αυθεντικής ευρωπαϊκής ασφαλείας και αμυντικής ταυτότητας [και] για μια μεγαλύτερη ευρωπαϊκή ευθύνη στα αμυντικά ζητήματα. Η ταυτότητα αυτή θα διατυχθεί μέσω μιας βαθμιαίας διαδικασίας σε αλληλοδιαδόχους φάσεις. Η ΔΕΕ θα αποτελέσει (συνιστά) ένα αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα ενισχύσει τη συμβολή της στην αλληλεγγύη εντός της Ατλαντικής Συμμαχίας. Τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ συμφω-

νούν στην ενίσχυση του ρόλου της ΔΕΕ στη μακροπρόθεσμη προοπτική μιας κοινής αμυντικής πολιτικής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία μπορεί εν καιρώ να οδηγήσει σε μια κοινή άμυνα σε αρμονία (συμβατή) προς αυτήν της Ατλαντικής Συμμαχίας (compatible with that of the Atlantic Alliance).

2. Η ΔΕΕ θα αναπτυχθεί σαν αμυντική συνιστώσα (component) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σαν μέσο ενίσχυσης του ευρωπαϊκού σκέλους της Ατλαντικής Συμμαχίας. Στην κατεύθυνση αυτή θα διατυπώνει κοινή κατεύθυνση ευρωπαϊκή αμυντική πολιτική και θα προωθεί την εφαρμογή της μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης του επιχειρησιακού της ρόλου.

Τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ λαμβάνουν υπ' όψη το άρθρο J.4 της ΚΕΠΠΑ (παράτιθεται στη διακήρυξη το πλήρες κείμενο).

Η τρίτη παράγραφος της διακήρυξης εξειδικεύει το περιεχόμενο των σχέσεων της ΔΕΕ με τη νεοοργανωθείσα (νέο τιτλοφορηθείσα) Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα:

3. Ο αντικειμενικός στόχος είναι να οικοδομηθεί η ΔΕΕ σταδιακά σαν την αμυντική συνιστώσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην κατεύθυνση αυτή η ΔΕΕ είναι έτοιμη (να ανταποκριθεί) στο αίτημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την επεξεργασία και εφαρμογή των αποφάσεων και των δράσεων της Ένωσης οι οποίες έχουν αμυντικές προεκτάσεις (defence implications).

Προς το σκοπό αυτό η ΔΕΕ θα λάβει τα ακόλουθα μέτρα ανάπτυξης μιας στενής σχέσης εργασίας με την Ένωση.

—όπου είναι απαραίτητο, την ομογενοποίηση των ημερομηνιών και των τόπων των συναντήσεων και την εναρμόνιση των μεθόδων εργασίας.

—την παγίωση (εδραίωση) στενής συνεργασίας ανάμεσα στο Συμβούλιο και τη Γενική Γραμματεία της ΔΕΕ απ' τη μια πλευρά και του Συμβουλίου της Ένωσης και τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου απ' την άλλη.

—λήψη υπόψη (consideration) [της ανάγκης] εναρμόνισης της διαδοχής (σειράς) και της διάρκειας των αντίστοιχων προεδριών.

—κατάλληλες διευθετήσεις για την εξασφάλιση (to ensure) ώστε η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων να κρατείται ενήμερη τακτικά και όταν είναι ενδεδειγμένο να ανταλλάσσονται απόψεις για τις δραστηριότητες της ΔΕΕ σύμφωνα με το ρόλο της Επιτροπής στον προσδιορισμό και εκτέλεση της ΚΕΠΠΑ απ' τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

—ενθάρρυνση στενής συνεργασίας ανάμεσα στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση της ΔΕΕ και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο της ΔΕΕ, σε συμφωνία με τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα προβεί στις απαραίτητες πρακτικές διευθετήσεις.

Ως προς το σκέλος των σχέσεων της ΔΕΕ με την Ατλαντική Συμμαχία η διακήρυξη προβλέπει τα εξής:

4. Ο αντικειμενικός στόχος είναι να αναπτυχθεί η ΔΕΕ σαν το μέσο ενίσχυσης (ενδυνάμωσης) του ευρωπαϊκού σκέλους της Ατλαντικής Συμμαχίας. Κατ' ακολουθίαν η ΔΕΕ είναι έτοιμη να αναπτύξει περαιτέρω στενές σχέσεις εργασίας ανάμεσα στη ΔΕΕ και στη Συμμαχία και να ενισχύσει το ρόλο, τις ευθύνες και τη συνεισφορά (συμβολή) των κρατών-μελών της ΔΕΕ στη Συμμαχία. Τούτο θα επιχειρηθεί στη βάση της αναγκαίας διαφάνειας και της συμπληρωματικότητας ανάμεσα στην αναδεικνυόμενη ευρωπαϊκή ασφάλεια και την αμυντική ταυτότητά της με τη Συμμαχία. Η ΔΕΕ θα δρα σύμφωνα με τις θέσεις που υιοθετούνται στην Ατλαντική Συμμαχία.

—τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ θα εντείνουν το συντονισμό (μεταξύ τους) για τα θέματα της Συμμαχίας τα οποία παρουσιάζουν ένα σημαντικό κοινό ενδιαφέρον με σκοπό την εισα-

γωγή στη διαδικασία διαβουλεύσεων της Συμμαχίας τις κοινές θέσεις που αποφασίστηκαν στη ΔΕΕ καθ' όσον η Συμμαχία θα παραμείνει το βασικό forum για διαβούλευση ανάμεσα στα μέλη και ο χώρος για συμφωνία επί των πολιτικών που συνεπάγονται δεσμεύσεις των Συμμάχων στα θέματα της Ασφάλειας και της Άμυνας κατά τη Συνθήκη της Washington.

—όταν είναι απαραίτητο, θα συγχρονίζονται οι ημερομηνίες θα καθορίζονται τόποι συνεννοήσεων και θα εναρμονίζονται οι μέθοδοι εργασίας.

—στενή συνεργασία θα καθιερωθεί ανάμεσα στις γενικές γραμματείες της ΔΕΕ και του ΝΑΤΟ.

Στο τρίτο τμήμα της διακήρυξης προσδιορίζεται ο επιχειρησιακός ρόλος της ΔΕΕ. Συγκεκριμένα:

5. Ο επιχειρησιακός ρόλος της ΔΕΕ θα ενισχυθεί με την εξέταση και προσδιορισμό των κατάλληλων αποστολών, των δομών (διαρθρώσεων) και των μέσων τα οποία θα καλύπτουν ειδικότερα:

—την ομάδα σχεδιασμού της ΔΕΕ (WEU planning cell).

—τη στενή στρατιωτική συνεργασία συμπληρωματική της Συμμαχίας και συγκεκριμένα στο πεδίο διοικητικής μέριμνας (logistics), μεταφορών, εκπαίδευσης — εκγύμνασης και στρατηγικής επαγρύπνησης (surveillance).

—συναντήσεις των αρχηγών των αμυντικών επιτελείων των κρατών-μελών της ΔΕΕ.

—τη δημιουργία στρατιωτικών μονάδων υπό την εποπτεία (answerable) της ΔΕΕ.

Άλλες προτάσεις θα εξεταστούν περαιτέρω συμπεριλαμβανομένων:

—της προωθημένης συνεργασίας στους τομείς των εξοπλισμών με σκοπό την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Γραφείου Εξοπλισμού.

—την ανάπτυξη του ινστιτούτου της ΔΕΕ σε Ευρωπαϊκή Ακαδημία Ασφαλείας και Αμύνης.

[Τέλος] οι διευθετήσεις που αποσκοπούν στο να προσδοθεί ένας ισχυρότερος επιχειρησιακός ρόλος στη ΔΕΕ θα 'ναι πλήρως εναρμονισμένες (συμβατές) με τις στρατιωτικές διατάξεις, απαραίτητες για την επιβεβαίωση-κάλυψη (εξασφάλιση) της συλλογικής άμυνας όλων των Συμμάχων.

Η διακήρυξη συμπληρώνεται με ορισμένα μέτρα όπως:

6. Σαν συνέπεια των μέτρων που παρατέθησαν προηγουμένως και προκειμένου να διευκολυνθεί η ενδυνάμωση του ρόλου της ΔΕΕ, η έδρα του Συμβουλίου της ΔΕΕ και της Γραμματείας θα μεταφερθούν στις Βρυξέλλες.

7. Η αντιπροσώπευση στο Συμβούλιο της ΔΕΕ θα γίνεται έτσι ώστε το Συμβούλιο να μπορεί να ασκεί τις λειτουργικές του αρμοδιότητες με συνέχεια σύμφωνα με το άρθρο VIII (οκτώ) της τροποποιηθείσας Συνθήκης των Βρυξελλών. Τα κράτη-μέλη μπορούν να σχεδιάσουν ένα σύστημα διπλής εκπροσώπησης (double - hatting formula) η οποία θα αποτελείται από αντιπροσώπους της Συμμαχίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

8. Η ΔΕΕ σημειώνει, καταλήγοντας η διακήρυξη ότι σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου J.4 παρ. 6 που αφορούν την ΚΕΠΠΑ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ένωση θα αποφασίσει την αναθεώρηση των διατάξεων του εν λόγω άρθρου, με την προοπτική της περαιτέρω προσέγγισης των τεθειμένων στόχων σύμφωνα με οριζόμενη διαδικασία. Η ΔΕΕ θα επανεξετάσει τις παρούσες διατάξεις το 1996. Αυτή η επανεξέταση θα λάβει υπόψη την πρόοδο και την εμπειρία που θα αποκτηθεί και θα επεκταθεί στις σχέσεις ανάμεσα στη ΔΕΕ και την Ατλαντική Συμμαχία.

Εκτός της παραπάνω διακήρυξης τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ κατά την 46η Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Maastricht) προέβησαν και στην εξής δήλωση:

«Τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ εκφράζουν ικανοποίηση για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ταυτότητας στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας. Δεδομένου του ρόλου της ΔΕΕ ως συστατικού στοιχείου της άμυνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως μέσου ενίσχυσης του ευρωπαϊκού σκέλους της Ατλαντικής Συμμαχίας, τα κράτη-μέλη είναι αποφασισμένα να θέσουν τις σχέσεις που υφίστανται μεταξύ της ΔΕΕ και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών σε νέα βάση, χάριν της σταθερότητας και της ασφάλειας στην Ευρώπη. Με το πνεύμα αυτό προτείνουν τα εξής:

Τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλούνται να προσχωρήσουν στη ΔΕΕ υπό τους όρους που θα συμφωνηθούν δυνάμει του άρθρου XII της τροποποιημένης Συνθήκης των Βρυξελλών ή να καταστούν παρατηρητές εφόσον το επιθυμούν. Ταυτόχρονα τα άλλα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ καλούνται να γίνουν συνδεδεμένα μέλη της ΔΕΕ κατά τρόπο που να τους επιτρέπει να συμμετέχουν πλήρως στις δραστηριότητές της.

[Τέλος] τα κράτη-μέλη της ΔΕΕ υποθέτουν ότι οι συνθήκες και οι συμφωνίες οι σχετικές με τις προαναφερόμενες προτάσεις θα έχουν συναφθεί πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1992.

Στην πρόσκληση αυτή ανταποκρίθηκε με ανακοίνωση του υπουργείου Εξωτερικών η ελληνική κυβέρνηση στις 13.12.1991 ως εξής:

«Η ελληνική κυβέρνηση αποδέχεται με ευχαρίστηση την πρόσκληση αυτή και προσβλέπει στην ταχεία έναρξη της διαδικασίας που θα οδηγήσει στην ενσωμάτωση της χώρας μας στη ΔΕΕ εντός του 1992.

Η προσχώρηση της χώρας μας στην ΔΕΕ συμβιβαζόμενη με την πολιτική που αυτή ακολουθεί στα θέματα ασφάλειας και άμυνας, εναρμονίζεται πλήρως με τις δεσμεύσεις της στη διαδικασία ενοποίησης της Ευρώπης η οποία επεκτείνεται εκτός από τον πολιτικό και τον οικονομικό τομέα και σε θέματα ασφάλειας και άμυνας.

Με την έννοια αυτή η ελληνική κυβέρνηση θεωρεί ότι η ΔΕΕ θα αποτελέσει την αμυντική συνιστώσα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το μέσο για την ενίσχυση του ευρωπαϊκού στηρίγματος της Ατλαντικής Συμμαχίας.

Για την ολοκλήρωση της εικόνας παραθέτουμε τις κρίσιμες διατάξεις της ΔΕΕ, συμπεριλαμβανομένου και του άρθρου 5 το οποίο παρουσιάζει σημαντικό εξάλλου ενδιαφέρον. Κατά πρώτον το άρθρο VIII (πρώην VII τροποποιηθέν με το άρθρο IV του πρωτοκόλλου).

1. Για τους σκοπούς της ενδυνάμωσης της ειρήνης και της ασφάλειας και της προώθησης της ενότητας και της ενθάρρυνσης της προοδευτικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης (integration) και της στενής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη (Them) και τους άλλους ευρωπαϊκούς οργανισμούς, τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη στη Συνθήκη Βρυξελλών θα εγκαθιδρύσουν ένα Συμβούλιο που θα εξετάζει τα ζητήματα που αφορούν την υλοποίηση των διατάξεων της Συνθήκης του Πρωτοκόλλου και των Παραρτημάτων.

Το Συμβούλιο αυτό το οποίο θα αποκαλείται «Συμβούλιο της ΔΕΕ» θα είναι οργανωμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να ασκεί διαρκώς τις αρμοδιότητες λειτουργίας του, θα μπορεί να ιδρύει υφιστάμενα επικουρικά όργανα εφόσον τούτο κρίνεται απαραίτητο και ειδικότερα θα ιδρύσει αμέσως το Γραφείο για τον Έλεγχο των Εξοπλισμών του οποίου οι αρμοδιότητες καθορίζονται στο IV (τέταρτο) πρωτόκολλο.

3. Εφόσον το επιζητά ένα των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών, το Συμβούλιο θα συνέρχεται αμέσως προς το σκοπό να επιτρέψει την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με κάθε κατάσταση η οποία μπορεί να συνιστά απειλή κατά της ειρήνης, σε οποιαδήποτε περιοχή (όπου επισυμβεί) ή κίνδυνο στην οικονομική σταθερότητα.

4. Το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα για τα ζητήματα για τα οποία δεν έχει αποφα-

σιστεί άλλος τρόπος ψηφοφορίας. Στις περιπτώσεις των πρωτοκόλλων II, III και IV θα ακολουθούνται οι διάφοροι τρόποι ψηφοφορίας, ομόφωνα, δυο τρίτα πλειοψηφία, απλή πλειοψηφία, όπως προβλέπονται. Θα αποφασίζει δε με απλή πλειοψηφία κάθε θέμα που υποβάλλεται στο Συμβούλιο από το Γραφείο για τον Έλεγχο των Εξοπλισμών.

Εξάλλου το άρθρο XII (πρώην X) που αφορά τους όρους αναθεώρησης της Συνθήκης των Βρυξελλών έχει ως εξής:

«Η παρούσα Συνθήκη θα επικυρωθεί και τα όργανα επικύρωσης θα υποβληθούν (κατατεθούν) το ταχύτερο δυνατό στη βελγική κυβέρνηση.

Θα τεθεί σε ισχύ η ημερομηνία κατάθεσης των τελευταίων οργάνων επικύρωσης και θα παραμείνει εν ισχύει για *πενήντα* χρόνια.

Μετά τη λήξη της πενηκονταετίας κάθε Ύψιστο Συμβαλλόμενο Μέρος έχει το δικαίωμα να παύσει να είναι μέρος της Συνθήκης υπό τον όρο ότι θα έχει υποβάλει ένα χρόνο ωριότερα σχετική δήλωση στη βελγική κυβέρνηση (notice of denunciation).

Η βελγική κυβέρνηση θα πληροφορεί τις κυβερνήσεις των άλλων Ύψιστων Συμβαλλομένων Μερών για την κατάθεση κάθε οργάνου επικύρωσης ή καταγγελίας της Συνθήκης.

Επίσης το άρθρο V (πρώην IV) το οποίο παρουσιάζει σε συνδυασμό προς το άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών σημαντικό (και εθνικό) ενδιαφέρον έχει ως εξής:

«Εάν ένα των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών δεχτεί ένοπλη επίθεση στην Ευρώπη, τα άλλα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη σε συνδυασμό προς το άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών θέτουν στη διάθεση του μέρους που εδέχθη την επίθεση όλη τη στρατιωτική και άλλη βοήθεια που βρίσκεται στην κατοχή τους (aid and assistance in their power)».

Τέλος κατά το άρθρο XI (πρώην IX) ρυθμίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις συμμετοχής στη ΔΕΕ και τα προβλεπόμενα επικουρικού οργάνου της.

«Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη δύνανται κατόπιν ημερομηνίας να προσκαλέσουν κάθε άλλο κράτος να προσχωρήσει στην παρούσα Συνθήκη υπό τους όρους που θα συμφωνηθούν ανάμεσα στους προσκαλούντας και το προσκεκλημένο κράτος.

Κάθε προσκαλούμενο κράτος δύναται να γίνει μέλος για την κατάθεση του οργάνου προσχώρησης στη βελγική κυβέρνηση.

Η βελγική κυβέρνηση θα πληροφορεί (επιφορτίζεται να πληροφορήσει) κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος για την κατάθεση κάθε οργάνου προσχώρησης».

Από την απλή ανάγνωση των διατάξεων του άρθρου J.4 της Διακήρυξης για το ρόλο της ΔΕΕ (σε τέσσερεις ενότητες), της δήλωσης των κρατών-μελών της ΔΕΕ κατά την 46η Σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Maastricht και των κρίσιμων άρθρων της ΔΕΕ [άρθρα VIII (οκτώ) XII (δώδεκα), V (πέντε) και XI (έντεκα)] προκύπτουν τα εξής κατ' αρχήν συμπεράσματα:

Προηγουμένως όμως κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούμε στη νομική ισχύ των διακηρύξεων και των δηλώσεων με δεδομένη την πολιτική τους σημασία και βαρύτητα. Στο ισχύον διεθνές δίκαιο (δίκαιο των Συνθηκών) αλλά και το κοινοτικό δίκαιο και συγκεκριμένα στην επικρατούσα θεωρία και πρακτική τόσο οι διακηρύξεις (πολυμερείς) όσο και οι δηλώσεις (μονομερείς ή πολυμερείς) εφόσον αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του σώματος της συνθήκης (συνθήκες) παράγουν συνολικά αποτελέσματα. Ας σημειωθεί ότι αυτό το καθεστώς της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης η πρακτική αυτή διευρύνθηκε. Στην περίπτωση ιδιαίτερα των διατάξεων για τη ΔΕΕ επιδιώκεται η ομογενοποίηση των διατάξεων μέσω της παραπομπής σε ισχύοντα κείμενα (συνθήκες) οι οποίες για άλλα κράτη

είναι δεσμευτικά και για ορισμένα κράτη όπως η Ελλάδα η οποία δεν συμμετέχει δεν ισχύουν, και ως εκ τούτου δεν μπορεί η Ελληνική Δημοκρατία να δεσμευτεί σ' αυτήν. Με την πιθανολογούμενη υιοθέτηση όμως των κειμένων από τα εθνικά κοινοβούλια οι οποιεσδήποτε ατέλειες θα θεραπευτούν και κατά συνέπεια πλέον οι ad hoc ρυθμίσεις θα εξετάζονται κατά περιεχόμενο.

Ως προς την υφή του περιεχομένου των διατάξεων του άρθρου J.4 της Συνθήκης για την Πολιτική Ένωση σημειούται ο προγραμματισμός του χαρακτήρος. Επιπλέον η παραπομπή στις διατάξεις «συγγενών» διεθνών οργανισμών συναρτά το ουσιαστικό περιεχόμενό τους με τις διαδικασίες των. Ο σκοπός των διατάξεων του άρθρου είναι να διασφαλιστεί ότι στην παρούσα φάση οι αμυντικές διαστάσεις της ασφαλείας δεν αποτελούν αντικείμενα αρμοδιότητας της Ένωσης αλλά μπορούν εν καιρώ μέσω του προβλεπόμενου στοχοδιαγράμματος και εφ' όσον συμπέσουν όλες οι θετειμένες προϋποθέσεις να συμπεριληφθούν. Το τελευταίο επιπλέον διασφαλίζεται από τη ρητή και ειδική πρόβλεψη αναθεώρησης κατά το άρθρο ΚΓ των τελικών διατάξεων για το έτος 1996. Θα προηγηθεί η υποβολή της έκθεσης προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και αποφασισθεί η αναθεώρηση και επέκταση ισχύος της Συνθήκης για τη ΔΕΕ εντός του 1998.

Ιδιαίτερο ζήτημα αποτελεί για την Ελλάδα η διαπραγμάτευση με τη ΔΕΕ κατ' άρθρο XII. Ορισμένα σημεία οφείλουν να διευκρινιστούν στο παρόν στάδιο αφού σταθμιστούν όλα τα δεδομένα. Βεβαίως κατ' άρθρο XI της Συνθήκης ΔΕΕ η αίτηση (ανταπόκριση στην πρόσκληση) υποβάλλεται στα αρμόδια όργανα της ΔΕΕ. Ως προς το ζήτημα του «νέου» καθεστώτος «συνδεδεμένου μέλους» απαιτείται ιδιαίτερη αντιμετώπιση. Τέλος η πιθανότητα επίκλησης του άρθρου V (5) της ΔΕΕ στην πράξη υπόκειται σε δυο φραγμούς α) στον ορισμό της επίθεσης κατά το Διεθνές Δίκαιο (σύστημα Ηνωμένων Εθνών) και στην οριοθέτηση της πιθανής βοήθειας. Και τα δυο αυτά ζητήματα οδηγούν στο κατ' αρχήν συμπέρασμα ότι πολιτική είναι περισσότερο η σημασία της αποτρεπτικής δύναμης του άρθρου V παρά καθαυτή η in fact δύναμη.

Στα σημαντικά επίσης ζητήματα αυτής της ενότητας είναι η κάλυψη της συνολικής ασφάλειας της Ένωσης και των κρατών-μελών της σε κάθε κατεύθυνση (in all ways). Άρθρο J.1 § 2. Είναι σαφές ότι εν ελλείψει συγκεκριμένης διαδικασίας ενεργοποίησης αποτελεσματικής αποτρεπτικής και κατασταλτικής δύναμης η επίτευξη του στόχου αυτού παραμένει μετέωρη. Το ζήτημα κάλυψης αυτής της διάστασης παραμένει σε κάθε περίπτωση ανοιχτό. Κατά συνέπεια η καλλιέργεια έντασης με αφορμή ήδη υφιστάμενες τριβές αναμένεται να συνεχιστούν και κάτω από το μανδύα του υπό διαμόρφωση καθεστώτος ασφάλειας της ΚΕΠΠΑ.

Το περιεχόμενο του άρθρου J.4 της ΚΕΠΠΑ σε συνδυασμό προς τις Διακηρύξεις, τις δηλώσεις και τα άλλα άρθρα των αναφερομένων συνθηκών (ΔΕΕ και ΝΑΤΟ) συνιστούν ένα πλέγμα το οποίο μόνο στη σκοπιμότητα της αδυναμίας υιοθέτησης αμυντικής πολιτικής μπορεί να αιτιολογηθεί. Η «διάσπαση» της ενότητας των μειονοτήτων δικαίου βεβαίως μπορεί να ξεπεραστεί στην εξέλιξη αφού είναι εξίσου δεδομένη η βούληση των «12» να ορίσουν εξ αρχής το θέμα της συμπερίληψης ανοιχτό προς κάλυψη με τις διαδικασίες αναθεώρησης.

Στο ζήτημα της αντιπροσώπευσης της Ένωσης κατά την άσκηση της ΚΕΠΠΑ το κείμενο του άρθρου J.5 προβλέπει τα εξής:

1. Η προεδρία (presidency) θα αντιπροσωπεύει την Ένωση στα θέματα που ανήκουν στη σφαίρα της κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ).
2. Η προεδρία θα είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή των κοινών μέτρων. Με αυτή την

ιδιότητα θα εκφράζει κατ' αρχήν (in principle) τη θέση της Ένωσης στους διεθνείς οργανισμούς και τις διεθνείς διασκέψεις.

3. Για τα καθήκοντα τα οποία αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους η Προεδρία θα υποβοηθείται εφόσον τούτο καθίσταται αναγκαίο, από το προηγούμενο και το επόμενο κράτος-μέλος στη σειρά κατοχής της προεδρίας. Η Επιτροπή θα είναι πλήρως συνδεδεμένη με τα παραπάνω καθήκοντα.

4. Ανεξαρτήτως (από το περιεχόμενο) των διατάξεων του άρθρου J.2 § 3 και J.3 § 2 (χωρίς επιπτώσεις επί των διατάξεων αυτών) τα κράτη-μέλη που εκπροσωπούνται στους διεθνείς οργανισμούς και τις διεθνείς διασκέψεις όπου δεν συμμετέχουν όμως τα κράτη-μέλη, τα συμμετέχοντα τηρούν τα μη συμμετέχοντα ενήμερα για κάθε θέμα κοινού ενδιαφέροντος.

Τα κράτη-μέλη τα οποία είναι επίσης μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών θα συντονίζονται και θα κρατούν τα άλλα Κ-Μ πλήρως ενήμερα. Τα Κ-Μ που είναι μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους (functions) εξασφαλίζουν την προάσπιση και προβολή των θέσεων της Ένωσης.

Από την ανάγνωση του άρθρου J.5 προκύπτουν τα εξής κατ' αρχήν συμπεράσματα.

α) Παραμένει εν ισχύ το γνωστό σχήμα της τρόικας για τη γενική εκπροσώπηση της Ένωσης.

β) Ενώπιον των διεθνών οργανισμών και των διεθνών διασκέψεων οι ρυθμίσεις εξειδικεύονται περισσότερο καθ' όσον ρητά προβλέπεται ότι παρέχεται στην προεδρία το δικαίωμα και το καθήκον να παρουσιάζει κατά κανόνα (in principle) τη θέση της Ένωσης. Η κατά κανόνα παρουσίαση της θέσης της Ένωσης απ' την εκάστοτε προεδρία, εξ αντιδιαστολής, συνεπάγεται ότι σε ορισμένες άλλες ειδικές περιπτώσεις η αντιπροσώπηση μπορεί να ανατίθεται σε άλλο κράτος-μέλος μη ασκούν την προεδρία, π.χ. σαν μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.

γ) Απ' τη συνδυασμένη ανάλυση των § δύο και τρία προκύπτει εξάλλου ότι κατά την εφαρμογή των κοινών μέτρων η συλλογική Προεδρία εκπροσωπείται από τον εκάστοτε ασκούντα την προεδρία κατ' αρχήν, τα δυο άλλα μέλη της «τρίοικας», σε κάθε περίπτωση δε υποβοηθείται από την Επιτροπή.

Οι ρυθμίσεις που αφορούν την αντιπροσώπηση της Ένωσης και την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ συμπληρώνονται με τις εξής ρυθμίσεις του άρθρου J.6.

Οι διπλωματικές και προξενικές αποστολές των κρατών-μελών και της Επιτροπής στις τρίτες χώρες και τις διεθνείς διασκέψεις όπως και οι εκπροσωπήσεις τους στους διεθνείς οργανισμούς, θα συνεργάζονται για την εξασφάλιση της συμμόρφωσης προς τις κοινές θέσεις και τα κοινά μέτρα των αποφάσεων του Συμβουλίου καθώς και την εφαρμογή των. Θα επιταχύνουν τη συνεργασία (step up) με την ανταλλαγή πληροφοριών θα κάμνουν κοινές εκτιμήσεις και θα συνεισφέρουν στην εφαρμογή των διατάξεων που αναφέρονται στο άρθρο Δ του κεφαλαίου για την υπηκοότητα της Ένωσης της ιδρυτικής Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εξάλλου κατά τό άρθρο J.7 προσδιορίζονται οι σχέσεις της προεδρίας προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά την άσκηση της ΚΕΠΠΑ. Ειδικότερα:

Η Προεδρία θα συμβουλευέται (consult) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τις κύριες πτυχές και για τις βασικές επιλογές της ΚΕΠΠΑ και θα διασφαλίζει ότι οι απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα λαμβάνονται δεόντως υπόψη. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα τηρείται τακτικά ενήμερο από την Προεδρία και την Επιτροπή για την εξέλιξη της ΚΕΠΠΑ της Ένωσης.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δύναται να θέτει ερωτήματα ή να προβαίνει σε συστάσεις (εισηγήσεις) (recommendations) προς το Συμβούλιο. Θα καθοριστεί μια ειδική συζήτηση ετησίως για την πρόοδο κατά την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ.

Η ανωτέρω διάταξη συμπληρώνεται με τις εν ισχύ διατάξεις της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνεργασίας κατ' άρθρο 3ο § 4 του ΕΕΠ. Σύμφωνα με την τελευταία διάταξη η Προεδρία *ενημερώνει* τυπικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τα θέματα εξωτερικής πολιτικής που ασκούνται στα πλαίσια της Πολιτικής Συνεργασίας και φροντίζει ώστε να *λαμβάνονται δεόντως υπόψη* στις εργασίες αυτές οι απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Το νέο στοιχείο που προκύπτει απ' τη σύγκριση των δυο διατάξεων είναι:

α) ότι στο πλαίσιο της λήψης δεόντως υπόψη των απόψεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθιερώνεται η θεσμική ετήσια συζήτηση για την ΚΕΠΠΑ.

β) Προβλέπονται επίσης ειδικές (επε)ερωτήσεις και ενστάσεις προς το Συμβούλιο των Υπουργών εφ' όλης της ύλης της ΚΕΠΠΑ.

Κατά την εξέταση του άρθρου J.1 του παρόντος τίτλου κατέστη σαφές ότι αναγνωρίζεται στην Ένωση και τα κράτη-μέλη ο προσδιορισμός και η ανάθεση εφαρμογής της ΚΕΠΠΑ. Με το άρθρο J.8 εισάγεται η ειδικότερη ανάθεση, στο κατ' εξοχήν όργανο σύνθεσης της Ένωσης και των κρατών-μελών για τον ορισμό των αρχών και των γενικών κατευθύνσεων του ΚΕΠΠΑ. Συγκεκριμένα προβλέπονται:

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα καθορίσει τις αρχές και τις γενικές κατευθύνσεις για την ΚΕΠΠΑ.

2. Το Συμβούλιο θα λαμβάνει τις απαραίτητες αποφάσεις προσδιορισμού και εφαρμογής της ΚΕΠΠΑ στη βάση των γενικών κατευθύνσεων τις οποίες υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Θα διασφαλίζει (επίσης) την ενότητα συνοχής και αποτελεσματικότητα των δράσεων της Ένωσης.

Το Συμβούλιο θα δρα με ομοφωνία εκτός των διαδικασιών ζητημάτων και των περιπτώσεων που αναφέρονται στο άρθρο 3 § 2 (ειδική πλειοψηφία).

3. Κάθε κράτος-μέλος ή η Επιτροπή δύναται να απευθύνονται προς το Συμβούλιο για κάθε θέμα το οποίο αναφέρεται στην ΚΕΠΠΑ και να υποβάλλει (σχετικά) προτάσεις (στο Συμβούλιο).

4. Στις επείγουσες περιπτώσεις (στις περιπτώσεις που απαιτείται ταχύτατη λήψη αποφάσεων), η Προεδρία με δική της πρωτοβουλία ή κατόπιν εισηγήσεως ενός κράτους μέλους ή της Επιτροπής θα συγκαλεί το έκτακτο Συμβούλιο εντός σαράντα οκτώ ωρών ή επί εκτάκτων περιστάσεων (emergency) μέσα στο συντομότερο χρονικό διάστημα.

5. Χωρίς επηρεασμό ή επιπτώσεις επί του άρθρου 151 της ιδρυτικής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων Συνθήκης, η Πολιτική Επιτροπή (Political Committee) που αποτελείται από τους πολιτικούς διευθυντές θα συγκεντρώνει και μεταδίδει (πληροφορίες) επί των διεθνών καταστάσεων στις περιοχές που καλύπτονται από την ΚΕΠΠΑ και θα συνεισφέρει στον προσδιορισμό των πολιτικών μέσω υποβολής γνωμών προς το Συμβούλιο τη αιτήσει του Συμβουλίου ή με δική της πρωτοβουλία. Θα συγκεντρώνει επίσης και μεταδίδει επί της εφαρμογής των συμφωνημένων πολιτικών χωρίς επιπτώσεις ή επηρεασμούς επί της ευθύνης της Προεδρίας και της Επιτροπής.

Η ανωτέρω διάταξη συμπληρώνεται με μια διευκρινιστική παραπομπή για την εξασφάλιση της μυστικότητας της διαδικασίας. Συγκεκριμένα προβλέπεται η τροποποίηση του άρθρου 18 του κανονισμού διαδικασιών του Συμβουλίου ως εξής: (άρθρο 151 § 2 άρθρο 5 της Συνθήκης Συγχώνευσης).

«Το Συμβούλιο θα υιοθετήσει τα απαραίτητα μέτρα με τα οποία θα εγγυάται - διασφαλίζει τη μυστικότητα των εργασιών του Συμβουλίου κατά τις διατάξεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την ΚΕΠΠΑ και τη συνεργασία στη σφαίρα της πολιτικής με τη Δικαιοσύνη και τις εσωτερικές υποθέσεις».

Εξ άλλου σε ό,τι αφορά τη § 5 του άρθρου J.8 η ξεχωριστή Δήλωση της Διάσκεψης προσδιορίζει ότι επί του παρόντος οι διατάξεις της ΕΕΠ παραμένουν εν ισχύ. Η Δήλωση κατά περιχομένο έχει ως εξής:

«Η κατανομή (καταμερισμός) εργασίας ανάμεσα στην Πολιτική Επιτροπή και την Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων (COREPER) θα εξεταστεί σε επόμενο στάδιο όπως επίσης και οι πρακτικές διευθετήσεις για τη συγχώνευση της Γραμματείας (των άρθρων 30 § 10 (ζ) της ΕΕΠ) της ΕΠΣ με τη Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου και για τη συνεργασία της τελευταίας με την Επιτροπή.

Από τις παραπάνω διατάξεις προκύπτουν τα εξής κατ' αρχήν συμπεράσματα.

α) Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (κατά κανόνα οι Υπουργοί των Εξωτερικών) θα καθορίσει τις αρχές και τις κατευθύνσεις. Το Συμβούλιο (Άρθρο 146 της Συνθ. ΕΟΚ) λαμβάνει τις αποφάσεις τόσο για τον προσδιορισμό και την εφαρμογή της ΚΕΠΠΑ δηλαδή τα όργανα συμπύκνουν όσον αφορά την εξωτερική πολιτική.

β) Η ενότητα η συνοχή και η αποτελεσματικότητα της δράσης της Ένωσης σαν συνολική πλέον σύλληψη αντιδιαστέλλεται από τη (δεοντολογία) μνεία περί συνοχής «των εξωτερικών πολιτικών της μειονότητας προς τις πολιτικές που θα συμφωνούνται εντός της ΕΠΣ» (της § 5 του άρθρου 30 της ΕΠΣ).

γ) Η συνοχή σε αντίθεση προς την ΕΕΠ ανατίθεται στο Συμβούλιο. Εξ αντιδιαστολής προκύπτει ότι ούτε η Προεδρία (τρόικα) ούτε η Επιτροπή διατηρούν την διακριτική ευχέρεια η οποία ρητώς προβλέπεται στην ΕΕΠ § 5 (2) άρθρο 30 ΕΕΠ. Ας σημειωθεί ότι στη διάταξη αυτή χρησιμοποιείται ο όρος «ειδική ευθύνη».

δ) Στα κράτη-μέλη και την Επιτροπή δίδεται το δικαίωμα να απευθύνονται στο Συμβούλιο και να του υποβάλλουν συγκεκριμένες προτάσεις προς το σκοπό να ληφθούν σχετικές αποφάσεις. Στις κατεπείγουσες περιπτώσεις αναγνωρίζεται επιπλέον στην προεδρία η πρωτοβουλία σύγκλησης εκτάκτου Συμβουλίου δηλαδή πέραν των Κ-Μ και της Επιτροπής. Τάσσεται μάλιστα χρονικός προσδιορισμός ο οποίος μπορεί να συντημηθεί ενωρίτερον των σαράντα οκτώ ωρών. Στην κατεπείγουσα διαδικασία ο ρόλος της Πολιτικής Επιτροπής εξάλλου εμφανίζεται περιορισμένος σε σχέση με τη διαδικασία της ΕΠΣ. (Βλ. άρθρο 30 § 10 (δ)).

ε) Ο ρόλος της Πολιτικής Επιτροπής όμως εμπλουτίζεται καθ' όσον α) της ανατίθεται ο ρόλος της συγκέντρωσης και της μετάδοσης όλων των πληροφοριών που σχετίζονται με την ΚΕΠΠΑ, προβλέπεται β) επίσης πρωτοβουλιακό δικαίωμα ή ύστερα από πρόσκληση του Συμβουλίου για τη διατύπωση γνώμων επί της ΚΕΠΠΑ και γ) της ανατίθεται η συγκέντρωση των στοιχείων σχετικά με την τήρηση των συμφωνημένων πολιτικών. Οι παραπάνω λειτουργίες (των πολιτικών διευθυντών) δεν συγκρούονται προς τις αντίστοιχες αρμοδιότητες της Επιτροπής αλλά και της Προεδρίας τουλάχιστον όσον αφορά την τελική ευθύνη.

στ) Όσον αφορά την ομογενοποίηση σε πρώτο στάδιο και τη συγχώνευση σε τελικό των αντιστοιχών οργάνων της ΕΠΣ (ΕΕΠ) και της ΚΕΠΠΑ (ΝΕΑ ΣΥΝΘΗΚΗ) συμφωνήθηκε κατ' αρχήν ένα στοχοδιάγραμμα για τις γραμματείες χωρίς να προσδιοριστεί ο ακριβής χρόνος. Κατά λογική προτεραιότητα αναμένεται η συγχώνευση της Γραμματείας της ΕΠΣ προς τη Γραμματεία του Συμβουλίου σύμφωνα άλλως τε με τη σχετική Δήλωση

της Διάσκεψης.

Με το άρθρο J.9 (I) σε μια πράγματι λιτή και περιεκτική διατύπωση συμπεριλαμβάνεται η Επιτροπή, το υπερεθνικό όργανο του κοινοτικού οικοδομήματος στις λειτουργίες του ΚΕΠΠΑ. Η διάταξη έχει ως εξής:

«Η Επιτροπή (θα) συνδέεται πλήρως κατά την εκτέλεση των εργασιών του τομέα της ΚΕΠΠΑ».

Η αντίστοιχη διάταξη της ΕΠΣ του άρθρου 30 § 3 (B) προβλέπει. «Η Επιτροπή συμμετέχει πλήρως στις εργασίες της Πολιτικής Συνεργασίας».

Από τη διατύπωση προκύπτει ότι η «πλήρης σύνδεση στις λειτουργίες» (fully associated with the work) της ΚΕΠΠΑ της Επιτροπής χωρίς εννοιολογικά να διαφοροποιείται από την αντιστοιχία διατύπωσης «συμμετέχει πλήρως στις εργασίες» υποδηλώνει τη λειτουργική συμμετοχή στις εργασίες. Δεν πρόκειται ούτε για τυπική ούτε ουσιαστική αναβάθμιση του ρόλου της Επιτροπής.

Η διάταξη του άρθρου J.10 εξειδικεύει ότι για την προβλεπόμενη αναθεώρηση του άρθρου 9 του κεφαλαίου της ΚΕΠΠΑ σε συνδυασμό με το άρθρο ΚΓ των τελικών διατάξεων, για τα θέματα της Ασφάλειας θα συγκληθεί ειδική διάσκεψη. Το άρθρο αυτό προβλέπει συγκεκριμένα.

«Με την ευκαιρία μιας αναθεώρησης των διατάξεων περί ασφαλείας κατά τό άρθρο Δ, η διάσκεψη που θα συγκληθεί προς αυτή την κατεύθυνση θα εξετάσει επίσης εάν απαιτούνται περαιτέρω τροποποιήσεις των διατάξεων που σχετίζονται με την ΚΕΠΠΑ».

Η διάταξη αυτή η οποία ερμηνευτικά προκύπτει από τις άλλες διατάξεις τονίζει κατά πάσα πιθανότητα την ανάγκη να τηρηθεί το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα δηλαδή η 5/ετία για την αναθεώρηση.

Το άρθρο J.11 εντάσσει συγκεκριμένες διατάξεις της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στη διαδικασία της ΚΕΠΠΑ. Συγκεκριμένα:

1. Οι διατάξεις που αναφέρονται στα άρθρα 137, 138 έως 142, 146, 147, 150 έως 153, 157 έως 163, 217 της Συνθήκης με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας θα εφαρμόζονται στις διατάξεις της ΚΕΠΠΑ.

2. Τα διοικητικά έξοδα των οργάνων που δημιουργούνται εξ αιτίας της εφαρμογής των διατάξεων με την ΚΕΠΠΑ θα (χρεώνονται) υπάγονται στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Το Συμβούλιο επίσης δύναται (διαζευκτικά).

— να αποφασίσει ομόφωνα ότι τα επιχειρησιακά έξοδα (λειτουργικά) τα οποία συνδέονται με την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων θα υπάγονται στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Σ' αυτή την περίπτωση οι διαδικασίες του προϋπολογισμού της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εφαρμόζονται

— ή αποφασίζει ότι τα παραπάνω έξοδα θα επωμισθούν τα κράτη-μέλη σύμφωνα με μια διαδικασία κατανομής που θα προσδιοριστεί.

Με την παράγραφο 1 ορίζεται ότι οι διατάξεις περί του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου, της Επιτροπής στη σημερινή εξέλιξη και μορφή τους εφαρμόζονται ενιαία στην ΚΕΠΠΑ. Ιδιαίτερα στο πλαίσιο των γενικών διατάξεων (άρθρο 217) έχει καταγραφεί και η εξής Διακήρυξη της Διάσκεψης.

«Η χρήση των γλωσσών θα 'ναι εν αρμονία με τους κανόνες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Για το σύστημα επικοινωνίας COREU (γραφτή διαδικασία ΕΠΣ) η τρέχουσα πρακτική της ΕΠΣ θα χρησιμοποιηθεί επί του παρόντος σαν υπόδειγμα (οδηγός).

Όλα τα κείμενα της ΚΕΠΠΑ τα οποία υποβάλλονται ή υιοθετούνται στις συναντήσεις

του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου όπως και όλα τα κείμενα τα οποία είναι προς δημοσίευση μεταφράζονται αμέσως και ταυτοχρόνως σ' όλες τις επίσημες γλώσσες της κοινότητας».

Απ' την ανάγνωση της τελευταίας διάταξης προκύπτει ότι το κεφάλαιο τις ΚΕΠΠΑ για λόγους πληρότητας περιλαμβάνει αναγκαία και τεχνικής φύσης ζητήματα.

Με την παρουσίαση των συστατικών στοιχείων της ΚΕΠΠΑ τα κύρια ζητήματα της νομικής θεμελίωσης έχουν ήδη τεθεί. Η τυπική κατοχύρωση διέρχεται μέσα από την υπογραφή στις αρχές Φεβρουαρίου της νέας Συνθήκης αλλά και της κυρώσεώς της μέσα από τις εσωτερικές διαδικασίες κάθε μιας απ' τις χώρες μέλη της Κοινότητας εντός του τρέχοντος έτους. Η ουσιαστική θέση εν ισχύι των διατάξεων της ΚΕΠΠΑ προϋποθέτει πέραν της κυρώσεως και της ενεργοποίησης των οργάνων στα οποία ανατίθενται η υλοποίηση της, τη διαμόρφωση συγκλίνουσας πολιτικής βούλησης των «12» απ' την οποία συντίθεται και εξαρτάται δια των αντιπροσώπων των καθ' όσο ο κανόνας της ομοφωνίας στον τομέα της εξ' ορισμού υψηλής πολιτικής των τομέων της ΚΕΠΠΑ παραμένει εν ισχύι.

Στη μη γραμμική πορεία της Κοινοτικής Ευρώπης με το συσσωρευμένο κόστος ανεκπλήρωτης ενοποίησης οι δώδεκα αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων στη Διάσκεψη στο Maastricht επέτυχαν τη θεσμοποίηση της ΚΕΠΠΑ ατύπως έως το 1987 και χαλαρά θεσμοθετημένη έως τη διάσκεψη δια της ΕΠΣ. Η θεσμοποίηση καθίσταται ιδιαίτερα σημαντική καθ' όσο συμπληρώνεται με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα συμπερίληψης της αμυντικής πολιτικής και πρόβλεψη μεταλλαγής της ΔΕΕ στον αμυντικό πυλώνα της Ένωσης κατά τη μεταβατική περίοδο. Όμως μέσα σ' ένα περιβάλλον ρευστότητας διεθνούς αλλά και προϊούσας αποσύνθεσης στους όμορους χώρους π.χ. πρώην Γιουγκοσλαβία, η στερεοποίηση της Κοινοτικής Ευρώπης και συγκεκριμένα των νέων βημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρόβαλε ως η μόνη σχεδόν αναγκαστική εναλλακτική δυνατότητα. Η αξιοποίηση του νέου θεσμικού πλαισίου δεν εξαρτάται από τον εντοπισμό των ανεπαρκειών αλλά από τις επαρκείς προσπάθειες των παραγόντων οι οποίοι το εγκαθίδρυσαν. Η υπό την επιρροή τους λειτουργία του «συστήματος» στην εποχή των εντατικών ρυθμών ολοκλήρωσης στην οποία χωρίς αμφιβολία εισήλθαμε, επιβάλλει για τη χώρα μας η οποία είναι αναπόσπαστο μέλος του συστήματος έναν ενεργότερο ρόλο. Ο τελευταίος προϋποθέτει ευρύτερες συγκλίσεις κυρίως στη διασφάλιση του αρραγούς του εσωτερικού μετώπου. Διότι τα μηνύματα του Maastricht αισιοδοξίας, κινητοποιήσεων, ενεργού συμμετοχής και αξιοποίησης ισχύουν erga omnes. Εν τω μεταξύ η θεσμοποιημένη πλέον ΚΕΠΠΑ καλείται να δώσει απλές λύσεις στα πολύπλοκα ζητήματα της συνολικής Ευρώπης αλλά και του πλανήτη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Allen/Wallace, *Die Europäische Zusammenarbeit*, (ΕΠΣ) 1976.
 Rudolf Bernhardt, *Das Recht der Europäischen Gemeinschaften zwischen Völkerrecht und Staatlicher Recht*, in Festschrift für Bindschedler 1980.
 Blummann C., *Le Pouvoir exécutif de la Commission à la lumière de l' Acte Unique européen*. Rev. Trim. Dr. Eur. 1980.
 Bieber/Taqué/Weiler (Eds). *An Ever Closer Union*, Luxemburg 1985.
 Schwarze Bieber (Eds). *Eine Verfassung für Europa, von den Europäischen Gemeinschaft zur europäischen Union* 1984.

- Burrows, B/Denton, G/Edward, E., (Eds) *Federal Solutions to European Issues*, London Mac Millan. For the Federal Trast 1978.
- Bogdanov V, *Federalism in Switzerland* Government at Opposition. Vol. 23, (I) 1988.
- Corbett C., *Testing the new Procedures: The European Parliament's first experiences with its new Single Act Powers*. Journ. Com. Mark Studies, Vol. 27 (4) 1989.
- Capotorti/Hilf/Jacobs/Jaqué, *Der Vertrag zur Gründung der Europäischen Union*, 1986.
- Covar R., *La contribution de la Cour de Justice au developement de la condition internationale de la Communauté européenne*. Cah. Dr. Eur. 1978.
- Deliege/Sequaris, *Revision des Traités européens en dehors des procédures prévues*. Cah. Dr. Eur. 1980.
- De Ruyt J., *L' Acte Unique Européen*, 1987.
- Ehlerman C.P., *Compétences d' execution conferées à la Commission. La nouvelle décision cadre du Conseil*. Rev. Mar. Com. No 316 1988, του ίδιου, *Die Einheitliche Europäische Acte: Die Reform der Organe, Integration*. 1986, του ίδιου, *Mitgliedschaft in der E.G. Rechtsprobleme der Erweiterung der Mitgliedschaft und der Verkleinerung*. EuR. 1984.
- Fitzmaurice J., *An Analysis of the E.C.'s Cooperation Procedure*, Jour. Com. Mark Studies Vol. 26 (4) 1988.
- Furdson E., *The E.D.C.: A History*, London. MacMillan, 1980.
- Flaesch-Mougin C., *Les accords externes de la Communauté, Essai d' une Typologie*, Bruxelles 1979.
- Von den Gablenz, *Wege zu einer europäischen Aussenpolitik* in Schneider/Wessels (eds) *Auf dem wege zur Europäischen Union*, 1977.
- Grabitz, *Kommentar zum EWG Vertreg*.
- Glaesner N., *Die Einheitliche Europäische Akte - Versuch einer Wertung in der Gemeinsamer Markt. Bestand und Zukunft in Wissenschaftlicher Perspective*, 1987.
- Héraud Guy., *Les Principes du federalism et la Fédération européenne*, Nice, 1968.
- Ipsen H.P., *Europäisches Gemeinschaftsrecht*, Tübingen, 1972.
- Ιωακείμης Π.Κ., *Ο Μηχανισμός Πολιτικής Συνεργασίας και οι Προοπτικές Ανάπτυξης Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής*, Ε. Ευρ. Κ. 1 (2) 1980.
- Jaqué J.P., *L' Acte Unique Européen* Rev. Trim. Dr. Eur., 1986.
- Krammer/Rummel, *Gemeinschafts Bildung Westeuropas in der Aussenpolitik: Zur Tragfähigkeit der Europäischen Politischen Zusammenarbeit* (ΕΠΣ) 1978.
- Lampers P., *Les clanes de Révision des traités instituant les Communautés européennes*. Ann. Fr. Dr. Intern., 1961.
- Louis J.V., *Quelques considérations sur la révision des traités instituant les Communautés*, Cah. Dr. Eur., 1980.
- Louis J.V. Waelbroeck D., (Eds) *Le Parlement Européen*, Brussels, 1988.
- Louis J.V. et Brüekner, *Relations Exterieres* Vol. 12. *Le Droit de la Communauté Economique Européenne*. Edition de l' Universite de Bruxelles, 1981.
- Langeheine/Weinstock, *Graduated Integration: A modest path towards progress*, Jour. Com. Mark Studies, 1985.
- Lenaerts K., *Constitutionalism and the many faces of Federalism*, Amer. Jour. Comp. Law Vol. 38 (2), 1990.
- Lepanto C.J., *The Maastrich Summit Meeting - First Reactions*, Athena No 52, Dec. 1991.
- Lodge J., (Ed.) *European Union: The European Community in Search of a Future*, London, St. Martin's Press, 1985.
- Mutimer D., *1992 and the Political Integration of Europe: Neofunctionalism Reconsidered*. Rev. Integr. Eur. Vol. 13 (1) 1989.
- Mc Gee A., Weatherill, *The Evolution of the Single Market - Harmanization or Liberalization*, Mod. Law. Rev. Vol. 53 (5), 1990.
- Maunz Th./Dürig G./Herzog R., *Grundgesetz - Kommentar*. Munich, 1974.
- Meessen K.M., *The application of Rules of Public International Law within community Law con mark*.

Law Rev. N. 4, 1976.

- Moler J., *Financing European Integration: The European Communities and the Proposed European Union Perspectives* Brussels 1985.
- Nikel N., *Le Projet de Traité Instituant l' Union européenne ne élaboré par le Parlement européen*. Coh. Dr. Eur. 1984.
- Noel E., *The institutional Problems of the enlarged Community*. Government and Opposition Vol. 7 (4) 1984.
- Nuallain K., (Ed.) *The Presidency of the European Council of Ministers*, 1985.
- Pescatore, *Die Einheitliche europäische Akte - Eine ernste Gefahr für den gemeinsamen Markt*, Eur. 1986.
- Padoa - Schiopa T., (Ed.) *Efficiency - Stability and Equity: A Strategy for the Evolution of the Economic System of the E.C.* Oxford UP. Oxford 1987.
- Pelkmans J.,/Robson P., *The Aspirations of the White Paper*, J.C.M.S. Vol. 25 (1) 1986-7.
- Pinter J., *EC and the Nation State. A case for New Federalism*. International Affairs. Vol. 62 (1) 1985-6, του ίδιου, *The Delors Proposals and the Patterns of the Member States Interests*, The International Spectator. Vol. 22 (4) 1987.
- Pryce R., (Ed.) *The Dynamics of European Union*, London Croom Helm. 1987.
- Πιέρρος Φίλιππος, *Maastricht-Προκαταρκτικές Επισημάνσεις*. Ειδική έκδοση «Πολιτικά Θέματα». Σειρά ΕΟΚ Νο 1, 1991.
- Παπαστάμκος Γ.,/Τζανετάκος Ν., *Η ΕΕΠ: Πρώτη Ερμηνευτική Προσέγγιση*. Ε. Επ. Ευρ. Δ. τ. 1, 1986.
- Πασάς Α., *Η ΕΠΣ και τα όρια του Διακυβερνητισμού*. Διδακτορική διατριβή Παντείου 1988.
- Παπαγιαννίδης Α.Δ., Χριστογιαννόπουλος Α., *Ερμηνεία και άρθρο της Συνθήκης Ε.Ο.Κ.*, Σάκκουλας 1984.
- Ρούκουνας Εμ., *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*. Τόμος ΙΙ, Σάκκουλας, 1979.
- Raux J., *La Cour de Justice des Communautés et les Relations Exterieures de la C.E.E*. Rev. Gen. Dr. Int. Pub. Jan-Mars. 1972.
- Salmon J.J.A., *Les Representations et Missions auprès de la CEE et d' EURATOM*, Bruxelles 1971.
- Sidjanski D., *Objectif 1993: Une Communauté Européenne*. Rev. Mar. Com. 342, Dec. 1990, του ίδιου, *Actualité dynamique du Federalism européen*. Rev. Mar. Com. 341, Nov. 1990, επίσης, *Du Project de Traité d' Union du Parlement européen à l' Acte Unique européen*. Rev. Integr. Eur. Vol. 10 (2-3), 1987.
- Stein P., *European Political Cooperation as a component of the European Foreign Affairs System*, ZaöRV. 1983.
- Stephanou C.A., *The Federalization of Western Europe*. Panteion Paper No 2 1991.
- Stavropoulos C.J., *Maastricht Some Conclusions*, Athena, N. 53 Jan. 1992.
- Toth M., *The legal Status of the Declarations Annexed to the Single European Act*, CMLR 1986.
- Verdross/Simma, *Universelles Volkerrecht*. Dritte Auflage 1984.
- W. Wallace, *The Transformation of Western Europe*. London RIIA and Francis Pinter 1990.
- Wellace-Wellace-Webb, (Eds), *Policy Making in the European Community*, Chichester, 1986.